

Näkökulmia ja menetelmiä englannista suomennettujen uusidiomien tutkimukseen

Esa Penttilä
Itä-Suomen yliopisto, Joensuu
Englannin kieli ja kääntäminen

Abstract

This article concentrates on a phenomenon that seems to be on the increase in the media, the emergence of novel Finnish idioms that have been translated word for word from English. Such phrases are not found only in colloquial speech and on the Internet, but they also exist, for example, in formal newspaper writing. Although the phenomenon at first glance appears to be something that mainly concerns laymen and is of no interest to trained translators, its multifarious aspects offer previously unsought areas of study for translation studies as well. Moreover, Abu-Ssaydeh's (2004) results indicate that word-for-word translation of idioms is a valid strategy even for professional, educated translators as well – at least in certain contexts. The main part of this article discusses the possible advantages that the study of directly translated novel idioms offers from the perspective of translation studies and makes suggestions about the methods and means with which the phenomenon could be investigated.

Avainsanat: idiomit, uusidiomit, sanasanainen kääntäminen, käännöslainat.

1 Taustaa

Englannin kielen rooli suomalaisessa kulttuurissa on korkean koulutustason, työelämän kansainvälistymisen ja populaarikulttuurin leviämisen myötä viime vuosikymmeninä kasvanut, ja nykyään moni suomalainen on lähes päivittäin tekemisissä englanninkielisen viestinnän kanssa (ks. esim. Leppänen ym. 2008). He lukevat englanninkielisiä kirjoja, lehtiä ja verkkosivuja, pelaavat englanninkielisiä tietokonepelejä, katsovat englanninkielisiä televisiokanavia ja liikkuvat ympäristössä, jossa suullinen viestintä tapahtuu osin englanniksi. Heidän elämässään suomi ja Englanti ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa ja väistämättä heijastuvat jossain määrin toisiinsa. Englannin vaikutus näkyy myös siinä, että suomalaisen kielenkäyttöön ilmaantuu jatkuvasti uusia englanninkielisiä käännöslainaidiomeja. Varsinkin vapaamuotoisemmassa tekstissä ei ole hämmästyttävää, että helposta asiasta sanotaan sen olevan *pala kakkua* (engl. piece of cake 'helppo nakki, helppo homma') tai että asiaa, josta ei itse välitä, kuvataan sanomalla, ettei se *ole minun kuppini teetä* (engl. it's not my cup of tea 'se ei ole minun makuuni').

Koska kielet eivät elä tyhjiössä, ei erilaisten elementtien lainautuminen kielestä toiseen ole mitenkään poikkeuksellista, ja myös erilaisia idiomaattisia ilmauksia on kautta aikain lainattu kielestä toiseen erilaisissa kontaktitilanteissa. Varsinkin kulttuurisesti merkittävät tekstit toimivat usein tällaisten yleiseen käyttöön leviävien fraasilainojen lähteenä. Esimerkiksi Raamatusta ovat suomeen lainautuneet ilmaukset *kaksiteräinen miekka*,

katkera kalkki, kielletty hedelmä ja leijonan luolassa. Vastaavasti sanonnat *ollako vai eikö olla* ja *paljon melua tyhjästä* ovat iskostuneet suomeen Shakespearen näytelmistä. Myös urheilun kielestä on levinnyt yleiseen käyttöön lainaidiomeja, kuten vaikkapa *heittää pyyhe kehään* (eng. *throw in a towel* 'antaa periksi, luovuttaa'). (ks. esim. Parkkinen 2005.)

Idiomien sanasanainen kääntäminen kielestä toiseen ja omaksuminen uudessa puheyhteisössä on siis luonnollista, ja sitä tapahtuu jatkuvasti, vain lähtökielet vaihtelevat. Englannin vahvan aseman takia enemmistö suomen idiomilainoista tulee tällä hetkellä luultavasti englannista, mutta mikä tahansa kieli, jota suomen rinnalla aktiivisesti käytetään, tarjoaa yhtä hyvät mahdollisuudet idiomien lainautumiseen. Monikulttuurisissa puheyhteisöissä leviävälle käännösideille lähtökieliä voi olla useitakin. Potentiaalisten idiomien kääntäjien ja levittäjien määrä on sitä suurempi, mitä enemmän vieraita kieliä osataan.

2 Sananasaisesti englannista suomennetut uusidiomit

Perusmääritelmän mukaan idiomi on konventionaalinen monisanainen ilmaus, jonka merkitys on läpinäkymätön eli jotain muuta kuin osiensa summa (ks. esim. Nenonen 2002, Penttilä 2006). Idiomien merkitystä ei siis saa yhdistämällä siihen kuuluvien yksittäisten sanojen merkityksiä toisiinsa. Samalla ilmauksella voi toki olla myös kirjaimellinen merkitys, mutta tätä merkitystä kantaessaan ilmaus ei ole idiomi. Esimerkiksi *heitää veivinsä* on idiomi, kun sillä on merkitys 'kuolla', mutta merkityksessä 'viskata kampensa pois' se on vain monisanainen kirjaimellinen ilmaus. Usein idiomit ovat myös rakenteeltaan rajoittuneita, joten niitä ei voi muokata, taivuttaa tai täydentää yhtä vapaasti kuin ei-idiomaattisia sanayhdistelmiä (Baker 1992: 63). Tässä suhteessa idiomeissa tosin on huomattu selviä eroja (ks. Fraser 1970), ja korpustutkimuksen yleistymisen myötä ajatukseen idiomien rakenteellisesta jähmeydestä on alettu suhtautua entistä kriittisemmin (ks. esim. Moon 1998, Fellbaum 2007). Perusominaisuuksien lisäksi idiomeilla on myös muita piirteitä, jotka koskevat vain osaa idiomeista: toiset idiomit ovat tyylilajiltaan rajoittuneita, osa vaatii tietyn pragmaattisesti rajoittuneen käyttöyhteyden, jotkut ovat kieliopin vastaisia, osa on merkitykseltään kuvakielisiä, toiset sisältävät voimakkaan tunnelatauksen, osaan taas sisältyy jonkinlainen sanalakumainen opetus jne. Idiomien tärkeä tehtävä on, että lisäävät värikyyttä ja eloisuutta muutoin ehkä neutraaliin ilmaisuun. (Ks. mm. Fillmore ym. 1988, Nunberg ym. 1994, Barkema 1996).

Kääntämisen kannalta idiomit ovat usein hankalia pelkästään jo siksi, että ihmisen kyky käyttää niitä vieraassa kielessä tuskin koskaan ylittää samalle tasolle kuin syntyperäisillä puhujilla (Baker 1992: 64). Idiomit ovat myös voimakkaasti sidoksissa puheyhteisönsä kulttuuriin. Ne heijastelevat puheyhteisön erityispiirteitä ja sisältävät kulttuurisidonnaisia viittauksia asioihin ja ilmiöihin, jotka eivät muissa kulttuureissa välttämättä esiinny samassa muodossa. Idiomit ovat siis haasteellisia jopa ammattikäntäjille, saati sitten harrastelijoille, jotka törmäävät niihin satunnaisemmin. Arkihavainnoinnin perusteella vaikuttaisi, että tätä nykyä englanninkielisten idiomien sanasanainen kääntäminen suomeen näyttäisi olevan kasvussa, ja sananasaisesti suomennettuja uusidiomeja esiintyy usein myös teksteissä, jotka eivät muilta osin ole käännöksiä. Englannin vaikutus suo-

men kielen idiomatiikkaan näyttäisi siis olevan kasvussa. Mielenkiintoisella tavalla tämä ilmiö havainnollistaa idiomien ja vakiintuneiden sanayhdistelmien kääntämiseen liittyviä ongelmia yleisemminkin.

On ehkä oletusarvon mukaista, että idiomien sanasanaiseen kääntämiseen englannista törmää erityisesti vapaamuotoisemmissa tekstityypeissä, joissa ei tarvitse noudattaa tiukkoja muotokriteerejä. Hyviä esimerkkejä ovat internetin keskustelupalstat. Verkkohakuja tehdessään huomaa pian, että kääntääpä melkein minkä tahansa yleisemmän englannin kielen idiomien sanasta suomeksi, ilmaus löytyy netistä. Esimerkit (1)–(3) havainnollistavat tätä ilmiötä.

- (1) Oli miten oli, Empire Online **kaataa pavut** Abramsin isännöimästä raakileversionäytöksestä... (engl. spill the beans 'paljastaa salaisuus') (<http://forum.starwreck.com/viewtopic.php?f=7&t=2444&start=15>)
- (2) Jotain on tehtävä myös silloin, kun pelaajalla tai joukkueella **on apina selässä**. (engl. have a monkey on one's back 'olla jokin vakava ja sitkeä ongelma') (<http://www.salibandy.net/liitto/salibandylehti/arkisto/0501.pdf>)
- (3) **Raha puhuu** myös kuntavaaleissa. (< engl. money talks 'taloudellinen voima on valtaa') (<http://jaakkoalavuotunki.ehdokkaasi.fi/?tag=vaalirahoitus>)

Esimerkit ovat alun perin suomeksi kirjoitetuista teksteistä. Ei siis ole ainakaan kääntämiseen liittyvää perustetta sille, miksi käytetyt idiomit ovat alun perin englanninkielisiä. Se, että näin on, kertonee ainakin osin siitä, että tekstien kirjoittajat ovat tuntevat hyvin englantia ja vastaavat englanninkieliset idiomit ovat heille niin tuttuja, että ne voi heidän mielestään kääntää suoraan sellaisenaan osaksi muutoin suomenkielistä viestintää. Toki kyse voi olla myös tavanomaisesta kielten välisestä lainautumisesta. Ainakin esimerkissä (3) oleva *raha puhuu* on sen verran tuttu ilmaus myös suomenkielisenä, ettei sanonnan englanninkielistä alkuperää oikein edes hahmota. Sen sijaan esimerkissä (1) mainittu papujen kaataminen on jo merkitykseltään niin läpinäkymätön, että pelkkä idiomien ymmärtäminen on mahdotonta, ellei tunne sen taustalla olevaa englanninkielistä sanontaa ja merkitystä.

Yllä olevat esimerkit eivät ole ammattikirjoittajien teksteistä, mutta vastaavia esimerkkejä löytyy myös viestinnän ammattilaisten teksteistä. Urheilua ja populaarikulttuuria koskevissa jutuissa tätä voi ehkä odottaakin, onhan näillä alueilla perinteisesti lainattu ilmauksia anglo-amerikkalaisesta kulttuurista, mutta vastaavia uusidiomeja löytyy myös maan suurimman päivälehdessä uutis- ja ajankohtaissivuilta. Alla muutama esimerkki.

- (4) Isokokoinen ikätoveri Maxwell (Elden Henson) **ei ole keittiön terävin veitsi**, mutta voima ei häneltä kesken lopu. (engl. not the sharpest knife in the kitchen/drawer 'ei täysijärkinen tai kovin älykäs') (*Karjalainen* 28.1.2010)
- (5) Kaikki tunteet ja ajatukset **hierotaan katsojaan päin naamaa** vailla nyansseja. (engl. rub sth in one's face 'tekee korostaen tietäväksi', vrt. suom. vääntää rautalangasta) (*Karjalainen* 28.1.2010)
- (6) Mutta **media ei ostanutkaan** tarinaa katalista kepulaisista, jotka vonkasivat loukkaantunutta äänikuningatarta riveihinsä. (engl. (not) buy something/it 'niellä, uskoa jtkn') (*Helsingin Sanomat* 16.4.2010)

Esimerkit (4) ja (5) ovat elokuva-arvosteluista, joiden tyyli jo odotuksen mukaisesti on hieman vapaampaa, mutta esimerkki (6) on poliitikko Marja Tiuraa käsittelevästä feature-artikkelista, joka on tyyliään muodollista asiatekstiä. Kaikki esimerkit sisältävät uusidiomin, joka on luontevasti sopeutettu muuten suomenkieliseen tekstiin. Ehkä suurin ero ammatikseen kirjoittavan ja ei-ammattilaisen välillä on siinä, että ammattikirjoittaja käyttää vain sellaisia uusidiomeja, joiden merkityksen voi lähes kenen tahansa olettaa ymmärtävän. Internetin keskustelupalstoilla sen sijaan voidaan sujuvasti käyttää myös sellaisia idiomeja, joita ei ole tarkoitettukaan kaikkien ymmärrettäväksi, vaan jotka korostavat ilmauksen ymmärtävien viestijöiden kuulumista samaan sisäpiiriin.

3 Mitä iloa uusidiomien tutkimisesta on?

Yllä olleet esimerkit ovat siis alun perin suomeksi kirjoitetuista tekstistä. Niissä olevia uusidiomeja on siis käytetty muutoin suomenkielisen tekstin sisällä ehkä osin jopa tunnistamatta sanontojen englanninkielistä alkuperää. Koska kyse ei – ainakaan näissä tapauksissa – ole käännetyistä tekstistä, voi käännöstieteilijälle herätä kysymys, miksi hänen pitäisi olla kiinnostunut tästä ilmiöstä. Ammatikääntäjähän koulutetaan siihen, että he välttävät tällaisia sanasanaisia idiomien käännöksiä. Norminahan on pitkälti Venutilta (1995) lähtöisin oleva ajatus kotouttavasta kääntämisestä, jolloin tulokielestä puuttuvat idiomit korvataan käännöksessä suurin piirtein vastaavan merkityksen sisältävillä tulokielen idiomeilla tai, mikäli tällaisia ei löydy, niin vastaavilla ei-idiomaattisilla parafraaseilla. Korkeintaan voi kuvitella, että ammatikääntäjät käyttävät sanasanaisia uusidiomeja poikkeuksellisesti kielellä joko tuodakseen tekstin lähtökielen ja -kulttuurin vaikutusta tai leikitelläkseen kielellä vähän samaan tyyliin kuin Westlaken ym. (2002, 2004, 2006, 2008) humoristisissa sanakirjasarjoissa.

Näin yksinkertainen asia ei kuitenkaan ole. Kuten Baker (1992: 65) huomauttaa, jos pelkkä idiomien tunnistaminen vieraassa kielessä voi tuottaa vaikeuksia kääntäjälle. Jos idiomi jää tunnistamatta, on todennäköistä, että se käännetään sanasanaisesti. Toki tämä on mahdollista, vaikka idiomi tunnistettaisiinkin. Esimerkiksi Abu-Ssaydeh (2004) tutki *Newsweekin* arabiankielisen version idiomaattisia ilmauksia käännöksissä, jotka kaikki olivat koulutuksen saaneiden ammatikääntäjien tekemiä. Peräti 17 % arabiankielisten käännösten idiomeista oli käännetty sanasanaisesti englannista, vaikka arabian kielessä ei vastaavaa sanasanaisia idiomia edes ollut olemassa. Tässä toki tekstityypillä, käännöstilanteella ja mahdollisilla aikarajoituksilla voi olla vaikutuksensa, mutta silti nämä tulokset osoittavat, että englanninkielisten idiomien sanasanainen kääntäminen ei ole vain maallikkojen tekstintuottamiseen liittyvä ilmiö.

Englanninkielisten uusidiomien tutkimiselle löytyy siis oikeutus myös käännöstieteen puolelta. Kyseessä on joka tapauksessa kahden kielen väliseen kääntämiseen liittyvä ilmiö, jonka luulisi kiinnostavan käännöstieteilijää riippumatta siitä vastaako käännöksestä ammattilainen, noviisi vai maallikko. Uusidiomien tutkiminen tuokin uuden tulokulman mukaan professionaalisuuskeskusteluun, kun voi tarkastella sitä, onko uusidiomien sanasanaisessa kääntämisessä eroja näiden ryhmien välillä.

Tätä nykyä kasvussa oleva kääntämisen alue on erikoisaloja ns. fanikäntäminen, josta esimerkkinä ovat verkossa leviävien elokuvien fanitekstitykset. Ilmiön piirissä englannista käännettyjen uusidiomien roolin voisi kuvitella olevan jopa suurempi kuin joissain muissa kääntämisen lajeissa. Myös muiden kielten rooli uusidiomien lähteenä voi ainakin tietyissä faniryhmissä olla tärkeä, sillä fanikäntämisessä tärkeää aluetta näyttelevät nykyään suuressa suosiossa olevat japanilaiset alakulttuurit (ks. esim. Valaskivi 2009: 59).

Toki idiomaattisuus sinällään kiinnostava ilmiö kääntämisen kannalta, sillä siinä konkreetisoituu moni kääntämiseen liittyvä ongelma, kuten esimerkiksi kontekstin merkitys ja kielellisten ilmausten kulttuurisidonnaisuus, ja uusidiomien huomioiminen osana tätä problematiikkaa tuo lisäulottuvuuden mukaan kääntämistä koskevaan yleisempään keskusteluun. Samalla ilmiö havainnollistaa englannin kielen roolia ja asemaa suomalaisessa nykyarjessa, mikä kiinnostaa myös sellaisia kielentutkijoita, jotka eivät ole erikoistuneet käännettutkimukseen. Luulisi, että myös kielikontakteja ja kielen kehitystä tarkastelevat tutkijat ovat ilmiöstä kiinnostuneita.

4 Miten tutkia uusidiomeja?

Englannista – ja miksei muistakin kielistä – suomennettujen uusidiomien tutkimiseen on tarjolla lukuisia menetelmiä riippuen siitä, mihin ilmiössä haluaa pureutua. Pelkästään ilmiön kartoittaminen perinteisen tekstianalyysin keinoin tarjoaa laajat tutkimusnäkökulmat lukuisine avoimine kysymyksineen. Jo sen selvittäminen, millaisia uusidiomeja suomen kieleen käännetään vaatii työtä. Onko olemassa jotain tyypillisiä rakenteellisia, semanttisia, pragmaattisia, tyylillisiä tai kulttuurisia piirteitä, jotka esiintyvät yleisesti juuri sananasaisesti käännettyissä uusidiomeissa? Millaisissa teksteissä tällaisia idioimeja esiintyy? Löytyykö niitä erityisesti jostain tietystä tekstilajeista tai tekstiympäristöstä? Onko niiden esiintymisessä eroja supisuomen ja käännettösuomen välillä? Millaista historiallista kehitystä tällaisten käännettösuomen osalta on tapahtunut? Myös idiomien etymologian kartoittaminen auttaa näkemään, kuinka monen suomen kieleen vakiintuneen idiomien taustalla on alunperin ollut jokin vierasperäinen sanonta (vrt. esim. Parkkinen 2005, Muikku-Werner ym. 2008). Mielenkiintoinen kysymys onkin, missä vaiheessa uusidiomista tulee osa suomen ilmaisukieltä, jonka jälkeen se on vain tavanomainen lainaidiom.

Hyvänä apuna uusidiomeja kartoittavassa tekstintutkimuksessa on korpustutkimus menetelmien, jos tosin idiomien osalta on muistettava, että niiden etsiminen automaattisilla hakukomennoilla on hankalaa. Ei ole tiettyä muotoa, jota idiomit aina noudattaisivat, eikä niitä juuri ole koodattu valmiisiin korpuksiin. Potentiaalisia idiomisanoja hakemalla löytyy toki paljon idiomaattista materiaalia, mutta kattava kartoitus on tuskin mahdollista pelkästään koneellisesti. Aineiston läpikäyminen käsin voikin olla ainut, joskin työläs, tapa kartoittaa sieltä löytyvät uusidiomit. Uusidiomithan ovat siinä mielessä arvaamattomia, ettei etukäteen voi tietää, mitkä vieraskieliset idiomit käännetään suomeksi. Kaiken lisäksi uusidiomien etsimiseen liittyy sama yllä mainittu Bakerin (1992: 65) havaitsema tunnistamisongelma kuin vieraskielisten idiomien havaitsemiseen.

Mahdollinen tutkimusongelma käännettyjen uusidiomien osalta on myös niiden vastaanotto ja ymmärtäminen. Koska uusidiomeja käytetään myös teksteissä, jotka on suunnattu ns. suurelle yleisölle, ainakin osa niistä on lähtökohtaisesti tarkoitettu tavallisten suomen puhujien ymmärrettäviksi. Oma lukunsa ovat erilaiset erikoisalojen keskustelupalstat tai fanikäännökset, jotka on tarkoitettu ensisijaisesti tietyn sisäpiirin keskinäiseen viestintään (vrt. Leppänen ym 2008). Erilaisilla reseptiotutkimuksen menetelmillä, kuten kyselyillä, voi kartoittaa sitä, miten ihmiset ymmärtävät – ja tunnistavat – erilaisia sanasanaisesti käännettyjä uusidiomeja. Ovatko esimerkiksi yleisinhimilliset metaforiset idiomit helpommin ymmärrettäviä kuin tiettyihin kulttuurisiin piirteisiin kytkeytyvät kuvalliset ilmaukset? Myös psykolingvistiset laboratoriokeet ovat mahdollisia tässä tarkoituksessa. Ymmärrettävyyttä ja havaittavuutta on mahdollista tutkia esimerkiksi silmänliikerekameralla upottamalla fanitekstitykseen uusidiomeja. Oman osansa uusidiomien vastaanoton tutkimukseen tuo myös kielenhuollon näkökulma. Vaikka *pitkässä juoksussa* on ollut urheiluselostuksissa sitkeästi käytössä jo muutaman vuosikymmenen, kielitoimiston sanakirja suosittelee edelleen sen sijalle sanontoja *ajanimittaan, aikaa myöten* tai *pitkällä aikavälillä* (MOT Kielitoimiston sanakirja 2.0). Missä vaiheessa ja millä edellytyksillä uusidiomit hyväksytään kielenhuollon näkökulmasta osaksi suomalaista puheenpartta?

Kääntäjien työn osalta sanasanaisesti käännettyihin uusidiomeihin liittyy monenlaisia tutkimuskysymyksiä, yhtenä niistä vieraannuttamisen ja kotouttamisen näkökulma (Venuti 1995). Ainakin metaforisia ilmauksia käännettäessä vahvasti kulttuurisidonnaisia kielikuvia saatettaisiin kotouttaa niin, että ne olisivat suomenkielisille helpommin ymmärrettäviä. Lähtökulttuuria korostavissa käännöksissä taas voitaisiin käyttää hyvinkin vieraannuttavaa käännoästä, jossa uusidiomit ovat mahdollisimman sanasanaisesti käännettyjä, jopa ymmärrettävyyden kustannuksella.

Yllä sivuttiin jo kysymystä kääntäjien asiantuntijuudesta. Potentiaaliset uusidiomit, toisin sanoen idiomit, joille ei löydy suoraa vastinetta suomen kielessä voisivat hyvin toimia yhtenä indikaattorina kääntäjän asiantuntijuudesta. Se, miten tällaisia ilmauksia käännetään – sanasanaisesti vai laajempina merkitysyksiköinä – tarjoaa mahdollisen mittarin asiantuntijuuden arviointiin ja hahmottaa osaltaan kääntäjänoviisin matkaa kohti asiantuntijuutta. Tätä on mahdollista tutkia erilaisilla käännoästen arvioinneilla ja käännoäskokeilla, joita on mahdollista tehdä kääntäjien lisäksi myös eri vaiheissa koulutusta oleville opiskelijoille. Testien tuloksia olisi mahdollista hyödyntää edelleen myös koulutuksessa.

Luonnollisesti uusidiomien – tai potentiaalisten sellaisten – tunnistaminen ja kääntäminen tarjoaa näkökulman myös käännoäsprosessin tutkimukseen, jossa menetelminä toimivat erilaiset prosessitutkimuksen menetelmät, jotka hyödyntävät käännoästestejä, psykolingvistisiä testejä, ääneen ajattelua (think-aloud-protocol) tai tietokoneen käyttöä tallentavia ohjelmia (esim. Translog tai Camtasia), joilla kaikilla saadaan hieman erilaista tietoa potentiaalisten uusidiomien vaikutuksesta käännoäsprosessiin.

5 Lopuksi

On oikeastaan itsestään selvää, että englanninkielisten idiomien sanasanainen kääntäminen suomeen ja käyttäminen osana suomenkielistä tekstiä on ilmiö, joka herättää mielenkiintoa kielikontakteista ja kielten muutoksista kiinnostuneissa kielitieteilijöissä. Olen kuitenkin tässä tekstissä pyrkinyt tuomaan esille myös ajatusta siitä, että ilmiössä on paljon kiinnostavaa myös käännöstieteen kannalta. Lisäksi koko tutkimusalue on pitkälti kartoittamaton, joten tutkittavaa riittää. Ilmiö ei tietenkään rajoitu vain suomen ja englannin vuorovaikutukseen, vaan koskee minkä tahansa kielten välillä tapahtuvia kontakti- ja viestintätilanteita ja käännöslainoja, mutta tällä hetkellä englannin vaikutus suomeen – ja moneen muuhun kieleen – on sen verran voimakasta, että se helposti jättää muut kielet varjoonsa.

On selvää, että uusidiomeihin liittyvät kysymykset eivät tällä hetkellä ole käännöstieteen kannalta kaikkein keskeisimpiä ongelmia, mutta ilmiö pitää sisällään monenlaisia ulottuvuuksia, joilla on kosketuskohtia muihin käännöstieteessä paljonkin tutkittuihin kysymyksiin, ja näin uusidiomien tutkimus tarjoaa uusia näkökulmia hahmottaa myös käännöstieteen perinteisiä tutkimuskohteita. Puhtaasti empiirisen käännöstieteellisen tutkimuksen lisäksi uusidiomeihin liittyvät kysymykset tarjoavat monenlaista pohdittavaa myös kielen luonteen, kielten välisen vuorovaikutuksen sekä kielellisen merkityksen ja kääntämisen filosofisille ja teoreettisille pohdinnoille. Motivoivan lisänsä uusidiomien tutkimiseen tuo myös se seikka, että niitä analysoidessa törmää vähän väliä riemastuttaviin ja hykerryttävän hauskoihin kielikuviin, joita tarkastellessaan ei voi olla hymyilemättä – tai jopa nauramatta – itsekseen.

Lähteet

Abu-Ssaydeh, Abdul-Fattah 2004. Translation of English idioms into Arabic. *Babel* 50:2, 114–131.

Baker, Mona 1992. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. Lontoo & New York: Routledge.

Barkema, Henk 1996. Idiomaticity and Terminology: A Multi-Dimensional Descriptive Model. *Studia Linguistica* 50 (2), 125–160.

Fellbaum, Christiane (toim.) 2007. *Idioms and Collocations: Corpus-based Linguistics and Lexicographic Studies*. Lontoo & New York: Continuum.

Filmore, Charles J., Paul Kay ja Mary Catherine O'Connor 1988. Regularity and idiomaticity in grammatical constructions: The case of *let alone*. *Language* 64 (3), 501–538.

Fraser, Bruce 1970. Idioms Within a Transformational Grammar. *Foundations of Language* 6, 22–42.

Leppänen, Sirpa, Tarja Nikula & Leila Kääntä (toim.) 2008. *Kolmas kotimainen: Lähi-kuvia englannin käytöstä suomesta Suomessa*. Helsinki: SKS.

Moon, Rosamund 1998. *Fixed Expressions and Idioms in English: A Corpus-Based Approach*. Oxford: Clarendon Press.

MOT Kielitoimiston sanakirja 2.0 2008. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisu 149. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Kielikone Oy. <http://mot.kielikone.fi.ezproxy.uef.fi:2048/mot/uef/netmot.exe> [luettu 6.10.2010]

Muikku-Werner, Pirkko, Jarmo Jantunen & Ossi Kokko 2008. *Suurella sydämellä ihan sikana: Suomen kielen kuvaileva fraasisanakirja*. Jyväskylä: Gummerus.

Nenonen, Marja 2002. *Idiomit ja leksikko: Lausekeidiomien syntaktisia, semanttisia ja morfologisia piirteitä suomen kielessä*. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja n:o 29. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Nunberg, Geoffrey, Ivan A. Sag & Thomas Wasow 1994. Idioms. *Language*, 70 (3), 491–538.

Parkkinen, Jukka 2005. *Aasinsilta ajan hermolla*. Helsinki: WSOY.

Penttilä, Esa 2006. *It Takes an Age to Do a Chomsky: Idiomaticity and Verb Phrase Constructions in English*. Julkaisematon väitöskirja, Joensuun yliopisto, Englannin kieli.

Valaskivi, Katja 2009. *Pokemonin perilliset: Japanilainen populaarikulttuuri Suomessa*. Tampere: Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy.

Venuti, Lawrence 1995. *The Translator's Invisibility. A History of Translation*. Lontoo & New York: Routledge.

Westlake, Paul, Krista Partti & Eeva-Liisa Pitkänen 2002. *A bird in the hand is worth kymmenen oksalla*. Helsinki: WSOY.

Westlake, Paul, Krista Partti Sagur & Eeva-Liisa Pitkänen 2004. *Parempi pyy pivossa kuin two in the bush*. Helsinki: WSOY.

Westlake, Paul, Krista Partti Sagur & Eeva-Liisa Pitkänen 2006. *It's not my heiniä*. Helsinki: WSOY.

Westlake, Paul, Krista Partti Sagur & Eeva-Liisa Pitkänen 2008. *Se ei ole minun cup of tea*. Helsinki: WSOY.